

Kratke analize
marec 2022

Dr. Valerija Korošec

COVID-19, osebna zaposlitvena situacija in raziskave Eurobarometra

Povzetek

Ta kratka analiza podrobneje analizira Eurobarometrov kazalnik *ocena zadovoljstva z osebno zaposlitveno situacijo*, kot dodatni vir podatkov o situaciji na trgu dela v luči povečane negotovosti, v luči potrebe po sočasnih podatkih in hkrati oteženim načinom zbiranja podatkov zaradi pandemije COVID-19. Analizirane so razmere v Sloveniji ter njenih petih najpomembnejših zunanjetrgovinskih partnericah: Nemčiji, Franciji, Italiji, Avstriji in Hrvaški, v štirih raziskavah Standard Eurobarometer: SB92, SB93, SB94 in SB95, tj. od leta 2019 do leta 2021. Slovenija se je po tem kazalniku izkazala kot najboljša med obravnavanimi državami. To je v skladu z dejstvom, da je Slovenija po podatkih CEPR (2020) država, ki je med vsemi državami EU namenila največ sredstev za preprečevanje posledic epidemije COVID-19.

1 Uvodne misli

Za pripravo učinkovitih ukrepov so nujne kvalitetne analize, te pa potrebujejo kvalitetne podatke. To velja za analize v normalnih razmerah, še posebej pa velja to za izredne razmere, ki zahtevajo hiter odziv in zato povečano potrebo po sočasnih podatkih. Pogosto se v takšnih razmerah pojavi dodatna potreba po nestandardnih ukrepih, s tem pa tudi potreba po nestandardnih podatkih. Vse to je bilo prisotno in značilno tudi za čas, v katerem je COVID-19 določal način življenja v družbi.

Pandemija COVIDA-19 je vplivala na številna področja življenja, saj se je zaradi nezadostne zmogljivosti in prilagojenosti zdravstvenega sistema omejevalo tudi delovanje drugih sistemov. V Sloveniji predvsem umetniških, kulturnih, izobraževalnih, socialnih, deloma pa tudi gospodarskih sistemov: »Zaradi omejitve medčloveških stikov so (bila) najbolj prizadeta in ogrožena delovna mesta v storitvenih gospodarskih dejavnostih: v razvedrilnih, športnih, rekreacijskih in osebnih storitvah, gostinstvu in večjem delu trgovine ter šolstvu (UMAR, 2021)«. Posledično se je med ljudmi povečal strah za delovna mesta, med gospodarstveniki, analitiki in politikami pa negotovost v zvezi z merjenjem in napovedovanjem gospodarske aktivnosti in situacije na trgu dela.

Potreba po hitrem oblikovanju ukrepov za omilitev negativnih gospodarskih in socialnih učinkov epidemije COVIDA-19 na trgu dela je povečala potrebo po sočasnih analizah in podatkih s trga dela v naših trgovinskih partnericah. Nujna je bila hitra ocena negativnih vplivov iz tujine na gospodarstvo in trg dela v Sloveniji. Slovensko gospodarstvo je zelo odprto oz. mednarodno vpeto, zato so za analitike in gospodarstvenike zelo pomembne informacije o gospodarski aktivnosti v svetu. Še posebej je pomembna gospodarska situacija v (najpomembnejših) trgovinskih partnericah Slovenije: Nemčiji, Franciji, Avstriji, Italiji in Hrvaški. Pri tem so zadnje tri tudi sosednje države, zaradi česar se njihov pomen še dodatno poveča. To je pomembno vsaj s treh vidikov: prvič, zaradi gospodarskega sodelovanja, izvoza in uvoza, drugič, ker veliko ljudi iz Slovenije dela v tujini, predvsem v sosednjih državah, in tretjič, gre za politično sodelovanje, npr. čezmejno usklajevanje ukrepov. Informacije iz teh petih držav o vplivu COVID-19 ukrepov na njihove trge dela so zato za Slovenijo zelo pomembne iz ekonomskega, socialnega in političnega vidika.

UMAR, ob spremljanju in analizi ekonomskih, socialnih in okoljskih vidikov razvoja Slovenije, pripravlja tudi makroekonomske napovedi in druge strokovne podlage za javnofinančno načrtovanje in ukrepe ekonomske politike. S tega vidika nas je zanimal mednarodni kontekst v času COVIDA-19. Zanimalo nas je, kako se s COVID-19 nasploh ter z ozirom na trg dela spopadajo najpomembnejše trgovinske partnerice Slovenije. Za analize in napovedi s področja trga dela se pretežno uporablja redne mesečne in kvartalne statistične in anketne (ADS) podatke o stanju na trgu dela. V času pandemije je bila analiza podatkov otežena. Bodisi podatkov zaradi ukrepov ni bilo mogoče pridobiti, bodisi so nekateri podatki postali neprimerljivi zaradi drugačnega načina klasificiranja: ali so to COVID-19 ukrepi ali ne, ali so ljudje razvrščeni med neaktivne ali nezaposlene ipd. V takšnih razmerah pridobijo na pomenu tudi druge zbirke podatkov ali drugačna uporaba standardnih podatkov, pa čeprav samo kot komplementarni vir podatkov, npr. podatki Eurobarometra, ki so osnova te analize. Omenimo, da ta analiza prvenstveno ni namenjena analizi dogajanja na trgu dela v Sloveniji. Slovenija je vključena predvsem zaradi metodoloških, manj pa zaradi vsebinskih vidikov te analize, ki so bile bolj natančno predstavljene v drugih UMAR-jevih publikacijah iz tega obdobja.

V naslednjem, drugem poglavju so predstavljene metodološke dileme in razlogi za izbiro Eurobarometrovega kazalnika osebna zaposlitvena situacija kot dopolnilni vir podatkov v času COVIDA-19. V tretjem poglavju so primerjalno prikazani podatki za kazalnik osebna zaposlitvena situacija v najpomembnejših gospodarskih partnericah Slovenije: Nemčiji, Franciji, Italiji, Avstriji in Hrvaški, v štirih raziskavah Standard Eurobarometer: SB92, SB93, SB94 in SB95, tj. od leta 2019 do leta 2021. V četrtem poglavju sledi diskusija, v katerem ovrednotimo dobljene rezultate, opišemo problem s podatki za Slovenijo v raziskavi SB94, 2020/2021 in v petem zaključek.

2 Metodologija

V kriznih razmerah pridobijo na pomenu tudi nestandardni načini zbiranja in uporabe podatkov. Pokaže se umetnost napovedovanja neznanega¹ s pomočjo novih pristopov², drugih³ zbirk podatkov ali drugačno uporabo standardnega niza podatkov, kot velja tudi za to analizo. Raziskave, ki jih za Evropsko komisijo (EK) izvaja Eurobarometer in jih v svojih analizah uporablja tudi UMAR, so bile v času COVIDA-19 uporabljene v drugem kontekstu in z drugim namenom. Ta poskus dodatne uporabe mednarodno primerljivih podatkov Eurobarometra je nastal v izrednih razmerah zaradi COVIDA-19 s ciljem ocene 'globine negotovosti' na trgu dela v najpomembnejših trgovinskih partnericah Slovenije.

Običajno UMAR vključuje podatke Eurobarometra za analizo socialnega področja, npr. merjenja splošnega zadovoljstva z življenjem, zadovoljstva z različnimi področji življenja in zaupanja v različne družbene institucije. V modulu merjenja zadovoljstva Eurobarometer zaprosi anketirance in anketirance, da podajo svojo lastno (subjektivno) oceno za sedem različnih kazalnikov: 1) splošno zadovoljstvo z življenjem, 2) zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo, 3) zadovoljstvo s finančno situacijo gospodinjstva, 4) zadovoljstvo z ekonomsko situacijo v državi, 5) zadovoljstvo z zaposlitveno situacijo v državi, 6) zadovoljstvo z ekonomsko situacijo v EU in 7) zadovoljstvo z zaposlitveno situacijo v EU. Anketirane dodatno prosijo, da ta področja ocenijo še v luči svojih pričakovanj za prihodnjih 12 mesecev, ali pričakujejo, da bo *boljše, enako, slabše*, ali odgovorijo *ne vem*.

Posebna vrednost Eurobarometrovih podatkov je njihova hitra dostopnost in relativna enostavnost. To je tudi njihova največja prednost (Kurdija in Korošec, 2016). Ob reprezentativnem vzorcu ti podatki ne potrebujejo dodatne obdelave. Nobenega vpletanja strokovnih, političnih ali znanstvenih institucij z definicijami in opredelitvami, kaj določena vrednost pomeni. Zaradi enostavnosti njihove obdelave je možna tudi hitra objava. Objaviti jih je načeloma mogoče takoj in tako, kot so bile zabeležene, tako rekoč v 'surovem stanju.' Eurobarometer jih tako tudi objavlja. Objavi vse kategorije odgovorov, ki so: *ne vem, zelo dobro* in *dokaj dobro*, in to dvojico združeno v kategorijo *dobro*, ter kategoriji *zelo slabo* ter *dokaj slabo* v kategorijo *slabo*. Za vse kolone, razen za odgovor *ne vem*, objavi tudi razliko glede na prejšnjo meritev. Zaradi njihove enostavnosti so tudi zelo dostopne za samostojno analizo in interpretacijo: vsak lahko podatke pogleda in jih interpretira (pri čemer ostaja problem zanesljivost interpretacije). Slabost te metode pa je občutljivost na dejavnike, kot je priprava anketnih vprašanj, način dela anketarja, razpoloženje v družbi ipd. Spričo slednjega je bila za njihovo interpretacijo vedno potrebna posebna pazljivost, še posebej s kontekstualnega vidika. V času COVIDA-19 pa je postal pomembnejši en drug vidik – način anketiranja. Zaradi prepovedi osebnih stikov izven osnovnega, družinskega kroga oseb, ki je onemogočila standardni način osebnega anketiranja, so izvajalci anket uporabili tudi drugi način zbiranja podatkov: v večji meri so uporabili telefonske in/ali spletne anketne metode. Trenutno jih izvaja oz. koordinira zunanji izvajalec Kantar, s središčem v Londonu. V Sloveniji jih zanje izvaja Mediana. Kantar je v luči COVID-19 ukrepov in omejitev pričel izvajati Eurobarometrove raziskave na tri načine⁴, osebno (standardno), po spletu in mešano. Zaradi tega je prišlo v določenih državah do večjih odstopanj v podatkih med posameznimi meritvami.

¹ Ivanc, Bojan. (2022). Umetnost napovedovanja neznanega. Delo. <https://www.delo.si/mnenja/kolumne/umetnost-napovedovanja-neznanega/>

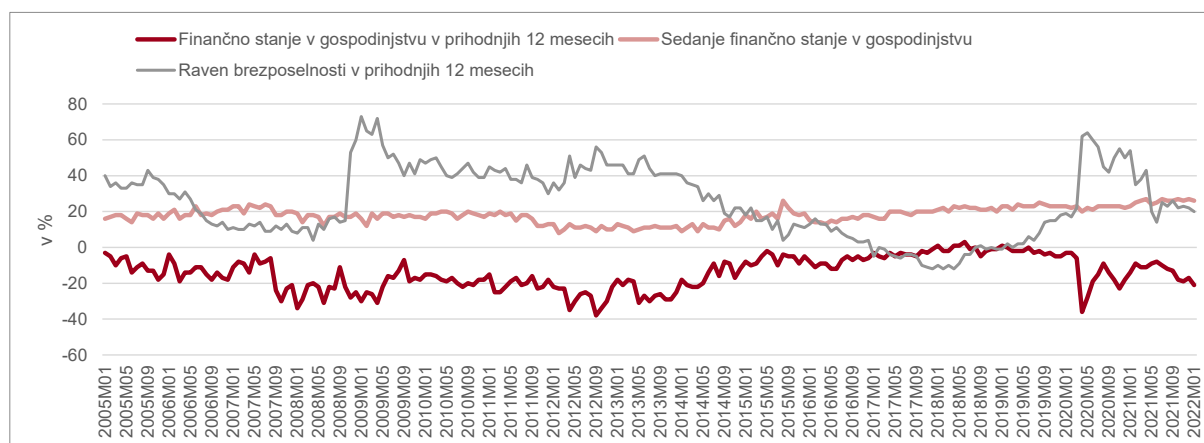
² Odziv na koronavirus - Digitalne rešitve med pandemijo (EK, 2020).

³ Primer takšnih analiz je raziskava Valicon (2020) o Novi normalnosti, s katero v času epidemije ponujajo podroben vpogled v odzivanje in spremembe vedenja potrošnikov.

⁴ V Sloveniji so v letu dni izvedli tri Eurobarometrove raziskave, vsako na svoj način: zadnjič osebno julij- avgust 2020 (SB93), spletno februar-marec 2021 (SB94) in mešano pomlad 2021 (Eurobarometer 95.1).

Zakaj bi uporabili kazalnike Eurobarometra in ne Eurostata? Prej omenjeni kazalniki Eurobarometra so po svoji naravi podobni kazalnikom Eurostata⁵ na področju merjenja mnenja potrošnikov. Razlika pa je v organizaciji, ki opravlja raziskave, v Sloveniji je to SURS. Prav tako je razlika v pogostnosti raziskav: kazalnik gospodarske klime oz. gospodarskega razpoloženja je na razpolago vsak mesec. Razlika je tudi v vzorcu. Eurobarometrov vsebuje približno 1000 oseb, starih 15 let in več, Eurostatov pa 3000 oseb, starih od 16 do 84 let, ki so od leta 2016 anketirani s spletnim vprašalnikom (WEB) in po telefonu (CATI) v anketnem studiju. Z organizacijskega vidika je Eurostat neprimerljivo boljši od Eurobarometra. Glede na namen analize je bil problem v kazalnikih, ki so bili na razpolago. Eurostat spremlja pet kazalnikov zaupanja (v predelovalnih dejavnostih, gradbeništvu, storitvenih dejavnostih, v trgovini na drobno in med potrošniki). Slednje je del modula Mnenje potrošnikov, ki meri mnenje prebivalcev Slovenije o ekonomskem stanju in pričakovanjih v njihovih gospodinjstvih in v slovenskem gospodarstvu. Kazalnik zaupanja potrošnikov je povprečje ravnotežij, izračunanih iz odgovorov o pričakovanem finančnem stanju v gospodinjstvu, o pričakovanem gospodarskem stanju v državi, o pričakovani brezposelnosti in možnosti za varčevanje v prihodnjih 12 mesecih (SURS, 2018).

Slika 1: Razkorak med oceno stanja in pričakovanji v naslednjih 12 mesecih, primer mnenje potrošnikov

Vir: (SURS, 2022). Opomba: Zadnji podatek 21. januar 2022.

Eurostat ne beleži ocene o trenutni zaposlitveni situaciji, beleži le, podobno kot Eurobarometer, pričakovanja v zvezi s brezposelnostjo. Slika 1 pokaže klasični problem kazalnikov, ki sprašujejo o pričakovanjih za prihodnjih 12 mesecev. Na primeru drugega para kazalnikov: ocena sedanjega finančnega stanja in finančnega stanja v prihodnjih 12 mesecih vidimo, da so pričakovanja respondentov vprašljive napovedne vrednosti (pogosto se ne izpolnijo) in so zelo drugačna od ocene trenutne situacije. Na ta razkorak med pričakovanji in oceno trenutnega stanja smo pri dosedanjih analizah UMAR-ja ves čas opozarjali. Na pričakovanja sicer vpliva ocena trenutnega situacije in pretekle izkušnje, a tudi upanje ali strah, v večji meri pa tudi medijska konstrukcija realnosti, oz. »družbeno konstrukcije realnosti«, kot sta jo leta 1966 definirala P. L. Bergman in T. Luckmann (1966). Zaradi tega velja, da je sklepanje o dejanski brezposelnosti na osnovi vprašanja o pričakovani brezposelnosti čez 12 mesecev enako ne/zanesljivo, kot povezovati pričakovanje o finančni situaciji gospodinjstva čez 12 mesecev in sedanje finančno situacijo v gospodinjstvu. Dodatno pa na Sliki 1 vidimo kako se pričakovanja o situaciji na trgu dokaj natančno odražajo v oceni o prihodnji finančni situaciji, ki posledično vpliva na obnašanje potrošnikov, posledično pa tudi na gospodarsko rast v smislu samoizpolnjujoče prerokbe. Vidimo, da je med tu omenjenimi štirimi kazalniki primarnega pomena prav ocena o trenutni zaposlitveni situaciji anketiranih, ki pa jo beleži samo Eurobarometer.

⁵ V SPC Annual Review of the Social Protection Performane Monitor (SPPM) and developments in social protection policies – Report on key social challenges and key messages (SPC, 2021), str. 45, so vključili kazalnik 'finančna stiska med potrošniki' iz raziskave Potrošniške klime, kot najhitreje dostopni kazalnik, ki je zelo primernen kot prvi znak morebitnih sprememb, ki je nato podkrepljen ali ovržen s kazalniki EU-SILC raziskave, a z opozorilom, da zahteva dokajšno previdnost pri interpretaciji rezultatov.

Zakaj nas bolj zanimajo podatki o zaposlenosti, ne pa npr. podatki o finančni situaciji gospodinjstva? V ta namen bi lahko uporabili zgoraj omenjene podatke Eurostata ali podatke iz raziskave Eurofund. Odločitev za osredotočanje na kazalnik osebne zaposlitvene situacije Eurobarometra je povezana z oceno, da je z vidika bodoče gospodarske aktivnosti in prihodnje konkurenčnosti gospodarstva pomembnejše stanje na trgu dela kot finančna situacija gospodinjstva. Finančno situacijo gospodinjstva je mogoče zvišati oz. financirati tudi z zadolževanjem, ne glede na upad gospodarske aktivnosti. To pa je običajno kratkoročna rešitev. Dolgoročno je pomembnejše ohraniti kapaciteto trga dela. V Sloveniji so bili zato ukrepi ob izbruhu epidemije prvenstveno namenjeni ohranitvi delovnih mest – tudi zato je fokus te analize na zaposlitveni situaciji.

Zakaj ocenjujemo, da je med vsemi drugimi kazalniki Eurobarometra najbolj informativen prav kazalnik zadovoljstva z osebno zaposlitveno situacijo? Na UMAR-ju pri analizi teh kazalnikov v publikacijah Ekonomsko ogledalo in Poročilo o razvoju že leta opozarjamo, da so med kazalniki Eurobarometra najbolj informativni odgovori, ki so vezani na osebni nivo. Pri ocenah na osebnem nivoju namreč respondenti odgovarjajo o stvareh, v katerih so največji eksperti – o svojih lastnih življenjskih okoliščinah ter na njih temelječih ocenah sedanjosti in prihodnosti. Posameznik zase ve, ali ima pogodbo o zaposlitvi za tri mesece, pol leta, leto dni ali za nedoločen čas, ali je pred upokojitvijo, porodniško itd. Še najboljši menedžerji nimajo pred očmi sinteze vseh teh možnih parcialnih zaposlitvenih situacij, niti v svojem podjetju, kaj šele za celotno gospodarstvo. Drugače pa je z mnenji, ki presegajo raven osebne izkušnje, kajti tam ima, podobno kot pri pričakovanjih, večjo vlogo medijska konstrukcija realnosti. Zaradi tega so v tem prispevku analizirane ocene o osebni zaposlitveni situaciji, ne pa npr. ocena zaposlitvene situacije v državi.

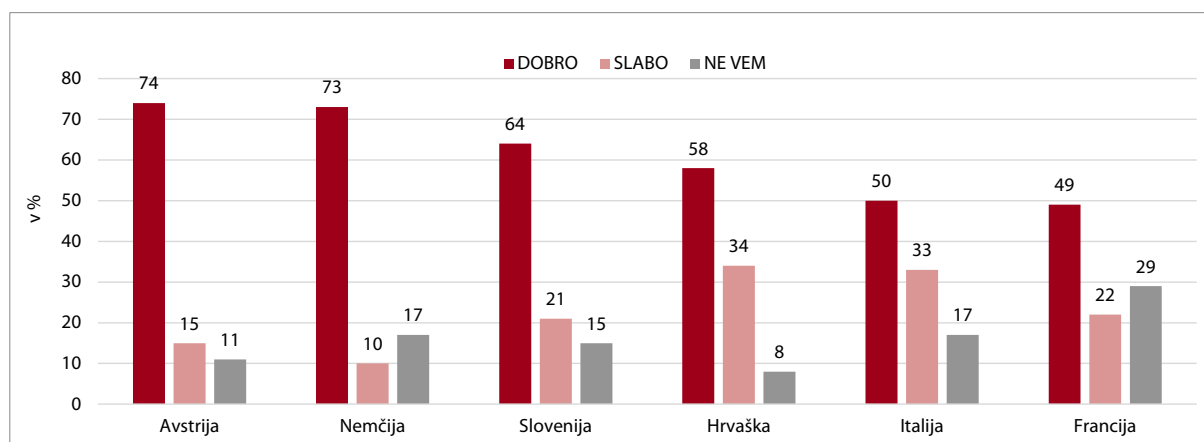
O osebni zaposlitveni situaciji sicer odgovarjajo vsi anketirani, tudi neaktivni. Enako velja tudi pri Merjenju gospodarske klime ali Anketi o delovni sili, ki jo izvaja Eurostat. Žal Eurobarometer ne prikaže podatkov ločeno po zaposlitvenem statusu. Zaradi tega lahko ta kazalnik uporabimo predvsem v smislu, da pogledamo na spremembo med meritvami in to interpretiramo v skladu z naslednjo logiko: neaktivni na trgu dela načeloma nimajo razloga za negotovost glede svoje osebne zaposlitvene situacije, torej sklepamo, da se njihovi deleži skozi čas ne spremenijo. Aktivni so tisti, ki se jim situacija skozi čas spreminja, in so zato lahko bolj ali manj zadovoljni ali negotovi v primerjavi s prejšnjo meritvijo. Domneva se tudi, da so neaktivni, povečini upokojeni ali študentje, s tem statusom načeloma zadovoljni, in se zato sklepa, da so s svojim zaposlitvenim statusom načeloma nezadovoljni ali v negotovosti predvsem aktivni. Zaradi tega je postal v tej analizi odgovor *ne vem* bolj pomembna kategorija kot običajno. Analitiki običajno, standardno, uporabljamo podatke o deležu zadovoljnih - deleže odgovorov *dobro*, ker običajno ti deleži pokažejo uspešnost vladnih idr. politik pri zagotavljanju stabilnosti sistema. Podatki o nezadovoljnih (delež odgovorov *slabo*) kažejo neuspešnost politik, podatki o negotovosti (delež odgovorov *ne vem*) pa nestabilnost sistema. V času COVIDA-19 je prav kategorija odgovora *ne vem* postala tisto, kar nas je najbolj zanimalo, kot orodje za prvo, vsaj približno oceno 'globine' ali 'razsežnosti' negotovosti na trgu dela zaradi COVIDA-19. Pričakovalo se je, da bodo ukrepi prepovedi ali omejitve dela zaradi COVIDA-19 večali negotovost na trgu dela, vlade pa bodo to skušale blažiti z različnimi ukrepi. Uspešnost vlad pri blaženju teh negotovosti bi lahko bila vidna v nizkih deležih negotovih oz. majhnih spremembah v deležih negotovih.

Uspešnost držav pri naslavljanju zaposlitvene situacije bomo razbirali iz medčasovne in mednarodna primerjave deležev v odgovoru na vprašanje o osebni zaposlitveni situaciji, ki se kaže skozi deleže in spremembe deležev pri posameznih odgovorih. Ocena *dobro*, *boljše* ter celo *enako* je mogoče videti kot znak uspešnega naslavljanja problematike, *slabo*, *slabše* ter *ne vem* (kot znak negotovosti) kot znak neuspešnega naslavljanja problematike. Medletne razlike v deležih po teh kategorijah nam povedo, kako uspešno so države naslavljalje problematiko trga dela v času COVIDA-19. Časovno gledano nas je zanimalo, za koliko je COVID-19 povečal nezadovoljstvo oz. negotovost na trgu dela. Pri tem raziskava SB92 označuje čas pred COVIDOM-19, naslednje tri pa v obdobju, ki ga je usmerjal strah pred COVIDOM-19.

3 Mednarodna in medčasovna primerjava

Podatki za osebno zaposlitveno situacijo v Sloveniji in njenih najpomembnejših trgovinskih partnericah kažejo, da so leta 2019 v vseh izbranih državah najvišji deleži v skupini zadovoljnih (Slika 2). Najmanj zadovoljnih (tj. najnižji delež odgovorov *dobro*) je bil v Franciji, sledila je Italija. Največ nezadovoljnih je bilo na Hrvaškem (tj. najvišji delež odgovorov *slabo*), po drugi strani pa je bilo na Hrvaškem tudi najmanj negotovih (tj. najmanjši delež odgovorov *ne vem*). Francija je izstopala po najnižjem deležu zadovoljnih in najvišjem deležu negotovih. Največ zadovoljnih je bilo v Avstriji in Nemčiji. Slovenija je bila po vseh vidikih tretja najboljša: po deležu zadovoljnih, nezadovoljnih in negotovih.

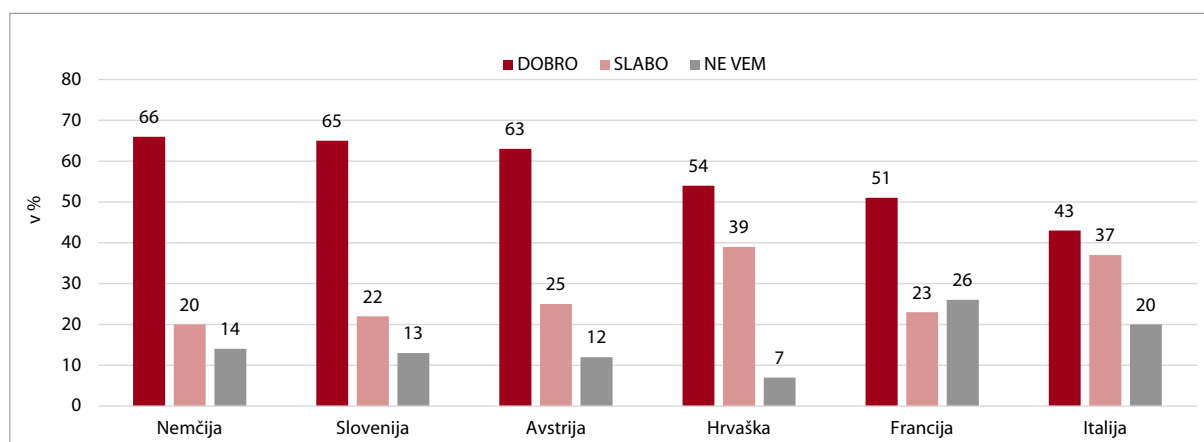
Slika 2: Raziskava SB92 H2_2019, tj. v drugi polovici leta 2019

Vir: (Eurobarometer, 2019). Opomba: sortirano glede na oceno 'dobro'.

Spomladi 2020, ko so družbe že izkusile različne stopnje zaprtja zaradi COVIDA-19, je v izbranih državah še vedno prevladovalo zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo - izjema je bila Italija (Slika 3). V letu 2020 je bil najnižji delež zadovoljnih v Italiji, sledila je Francija. Le-ta je tudi v letu 2020 ohranila najvišji delež negotovih. Največ nezadovoljnih je bilo še vedno na Hrvaškem, kjer je bilo tudi še vedno najmanj negotovih, v tem vidiku je bila za njo Avstrija. Največ zadovoljnih je bilo v Nemčiji, ki ji je sledila Slovenija. Slovenija je bil druga najboljša tudi po deležu nezadovoljnih ter tretja po deležu negotovih.

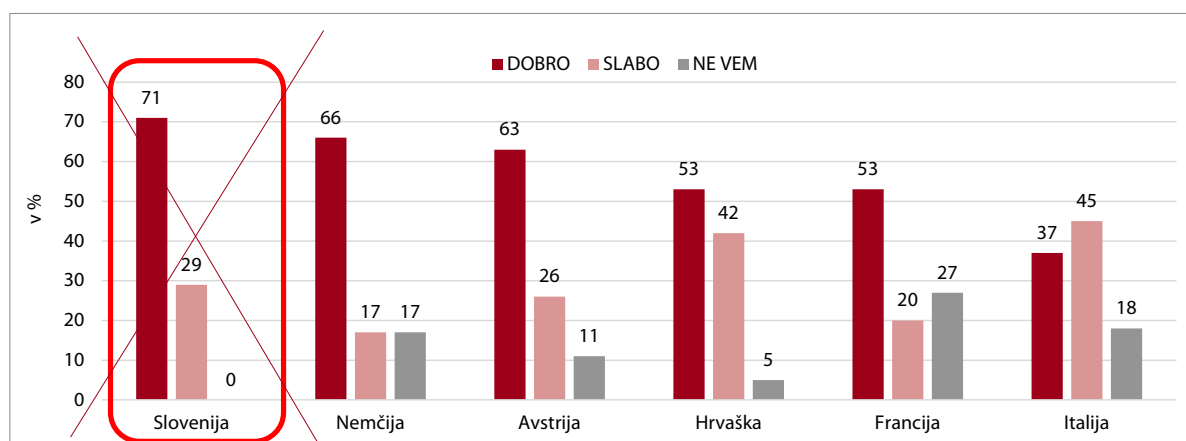
Slika 3: Raziskava SB93 H1_2020, tj. v prvi polovici leta 2020

Vir: (Eurobarometer, 2020). Opomba: sortirano glede na oceno 'dobro'.

V zimi, februar-marec 2020/2021, po skoraj letu dni bivanja v izrednih razmerah zaradi COVIDA-19, je v izbranih državah še vedno prevladovalo zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo, razen ponovno v Italiji (Slika 4). V Italiji je v tem času delež nezadovoljnih celo presegel delež zadovoljnih. Francija je tudi v tretji analizirani meritvi izkazala najvišji delež negotovih na trgu dela. Nemčija in Avstrija sta deleže zadovoljnih uspeli ohraniti na ravni iz leta 2020, čeprav so bili ti nižji kot leta 2019. V obeh državah sta se v primerjavi s prejšnjo meritvijo zvišala deleža negotovih na račun nezadovoljnih. Na Hrvaškem in v Italiji pa so se še dodatno zvišali že tako visoki deleži nezadovoljnih. Francija je v tem letu ponovno izstopala, a tokrat v pozitivni smeri, saj je edina zvišala deleže zadovoljnih glede na leto prej in celo višje kot so bili leta 2019 – ob še vedno najvišjih deležih negotovih. Slovenija po zbranih in objavljenih podatkih kaže najvišji delež zadovoljstva, je tretja najboljša po nezadovoljnih in najboljša z vidika negotovosti – delež negotovih je bil nič. Sodeč po teh podatkih bi lahko sklepali, da je slovenska država v tem času našla čarobno palčko za zmanjšanje negotovosti na trgu dela, a se je pokazalo, da gre za metodološko napako, ki bo podrobneje razložena v naslednjem poglavju. To je tudi razlog, da je Slovenija prečrtana, npr. glej slika 4, saj primerjava ni metodološko korektna.

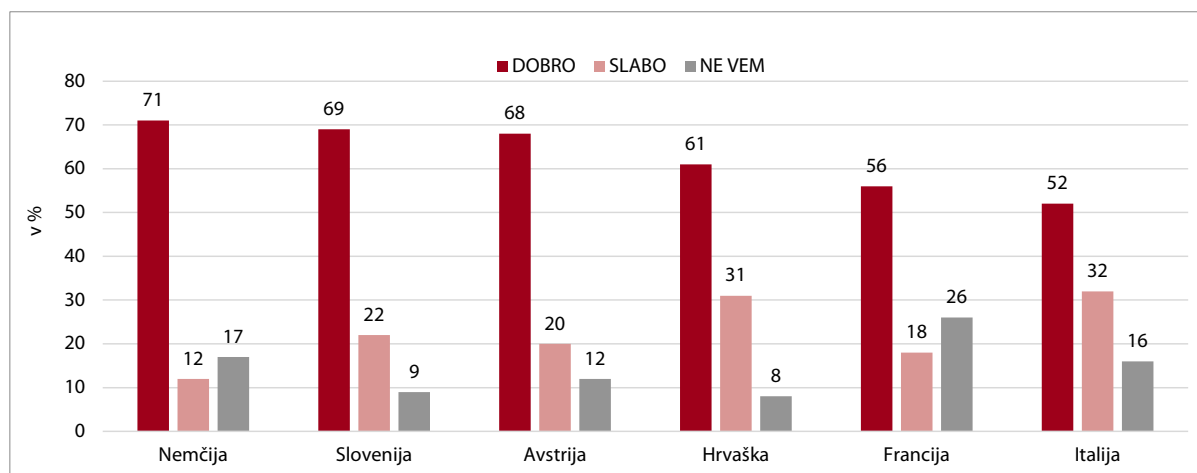
Slika 4: Raziskava SB94 2020/2021, zima 2020/2021

Vir: (Eurobarometer, 2021b). Opomba: sortirano glede na oceno 'dobro'.

Junij-julij, leta 2021, po skoraj letu in pol življenja v izrednih razmerah zaradi COVIDA-19 je v vseh izbranih državah prevladovalo zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo (Slika 5). Četudi je bil v Italiji še vedno najnižji delež zadovoljnih, pa je Italija od prejšnje meritve napredovala v vseh treh vidikih: zvišal se je delež zadovoljnih oz. znižala sta se deleža nezadovoljnih in negotovih. Enako se je zgodilo tudi v Franciji.

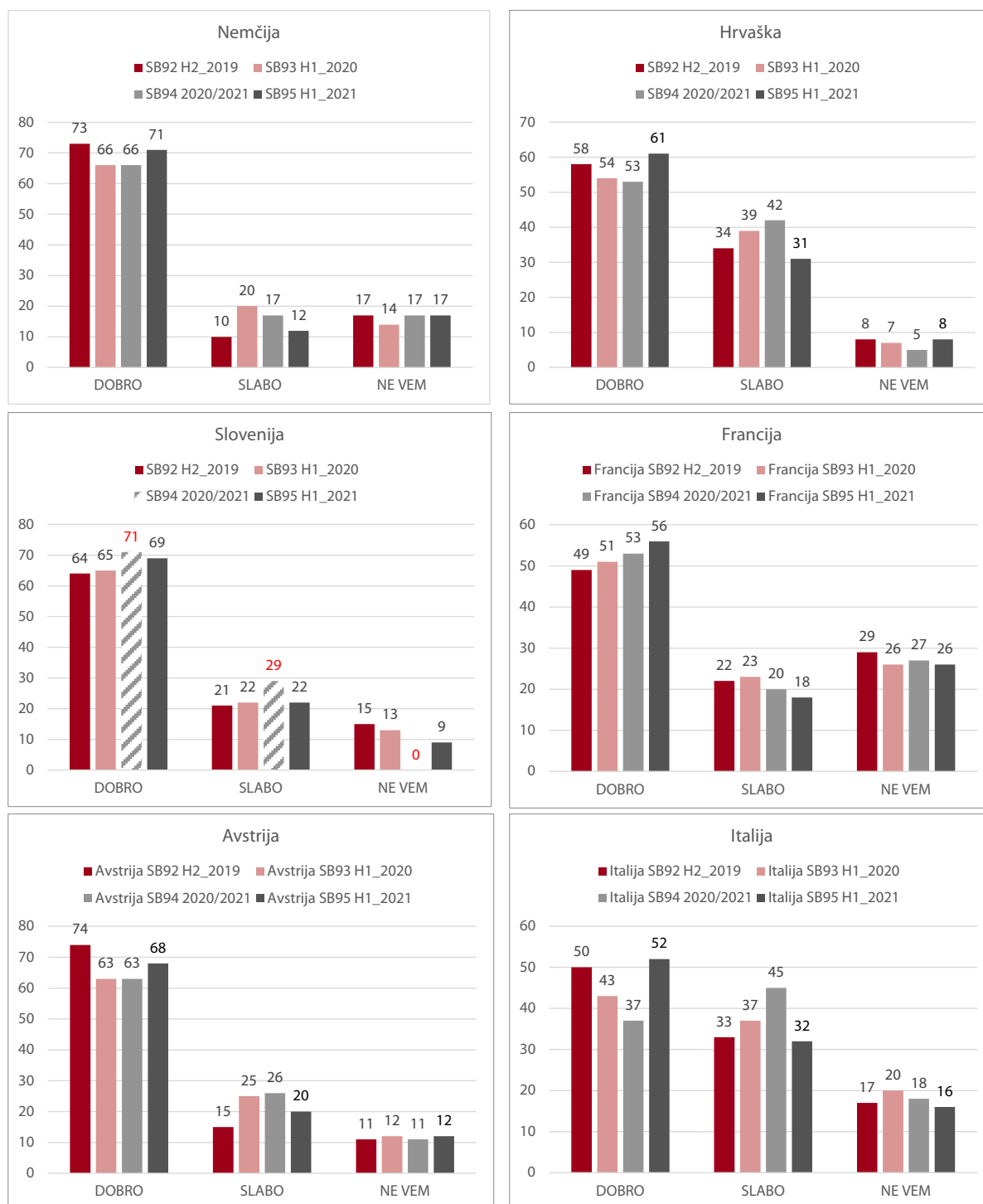
Slika 5: Raziskava SB95 2021

Vir: (Eurobarometer, 2021c). Opomba: sortirano glede na oceno 'dobro'.

Izboljšanje v dveh vidikih, višji delež zadovoljnih in nižji delež nezadovoljnih, se je zgodil tudi v Nemčiji, Avstriji in na Hrvaškem, v slednji pa je rahlo zrastle delež negotovih. Nemčija je tudi v letu 2021 država z najvišjim deležem zadovoljnih. Slovenija je bila leta 2021 ponovno druga najboljša po deležu zadovoljnih in po deležu negotovih ter tretja najboljša po deležu nezadovoljnih. V nadaljnjem raziskovanju bi bilo smiselno preveriti, koliko je to povezano z boljšimi oz. normaliziranimi razmerami na trgu dela zaradi boljših epidemioloških podatkov, koliko v zvezi s vpeljanimi ukrepi in koliko zaradi prilagoditve situaciji v okviru danih zmožnosti itd.

Slika 6: Medletna primerjava po posameznih državah

Vir: (Eurobarometer, 2019), (Eurobarometer, 2020), (Eurobarometer, 2021b), (Eurobarometer, 2021c).

4 Diskusija

V tej analizi smo primerjali, kako so anketirani ocenjevali svoje zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo v času, ki ga je uobličil COVID-19. Posredno vidimo ta kazalnik tudi kot neke vrste kazalnik uspešnosti držav pri naslavljanju te situacije. Koliko so te ugotovitve in analize uporabne, verodostojne in informativne? Nekoliko več o tem v nadaljevanju, ko osvetlimo, kaj se je zgodilo s podatki za Slovenijo v raziskavi SB94 2020/2021 (Eurobarometer, 2021b), kot tudi razmislek o tem, kaj nam to pove o uporabnosti podatkov Eurobarometra zbranih v času COVIDA-19 in na splošno.

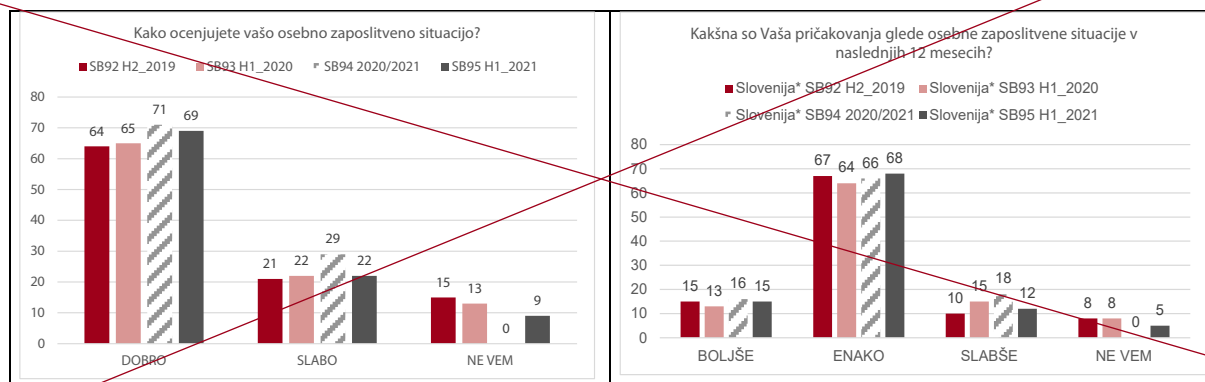
4.1 Metodološka zagata s podatki za Slovenijo, SB 94 2020/2021

Najprej naj omenimo metodološko zagato s podatki za Slovenijo, SB 94 2020/2021, na katero smo naleteli v času raziskovanja. V tej kratki analizi je bila v središču pozornosti ena od kategorij odgovorov in sicer odgovor *ne vem*. Deleži odgovorov *ne vem* nikakor niso zanemarljivi: pri vprašanju o zadovoljstvu z osebno zaposlitveno situacijo je bil npr. v Franciji leta 2019 kar 29 %. V raziskavi SB 94 2020/2021 pa se je močno povečalo število držav, ki so imele v tej kategoriji 0 %. Med njimi je bila tudi Slovenija (Slika 6, Slovenija, Slika 7, levo). V raziskavi SB93 je bil delež odgovorov *ne vem* dokaj visok (13 %), pri naslednji meritvi SB94 pa je je ta odgovor zabeležil 0 %. Dodaten pregled je pokazal, da je bil rezultat 0 % naenkrat zabeležen pri vseh odgovorih *ne vem* (Slika 8). Izkazalo se je, da je bilo podobno tudi v Belgiji 14 % - 0 %, Latviji 15 % - 0 % in Litvi 25 % - 0 %. Za primerjavo: v Nemčiji so v SB93 vs. SB 94 deleži pri odgovorih *ne vem* 20 % -17 %.

Podrobnejša analiza je pokazala, da so bili v nekaterih državah deleži pri odgovoru *ne vem* zabeleženi odgovori 0 % tudi v že prejšnji meritvi. Npr. v meritvi SB93 ter potem ponovno v SB94: Irska 0 % - 0 %, Luksemburg 0 % - 0 %, Finska 0 % - 0 % itd. Ta metodološka vrzel pa ni prisotna v vseh EU državah. Ves čas so ostali longitudinalno primerljivi podatki Eurobarometra za Nemčijo, Bolgarijo, Španijo, Francijo, Hrvaško, Italijo, Ciper, Madžarsko, Avstrijo, Poljsko in Romunijo. Med njimi so tudi najpomembnejše trgovinske partnerice Slovenije, zaradi česar je bila tovrstna analiza smiselna in uporabna še naprej za hitro in sočasno presojo 'globine negotovosti' v teh državah. Z raziskavo SB95 pa je bilo mogoče v primerjavo ponovno vključiti tudi Slovenijo in s tem nekoliko razširiti spekter uporabnosti, saj je bil način anketiranja v Sloveniji spremenjen samo v Standardnem Eurobarometru SB94.

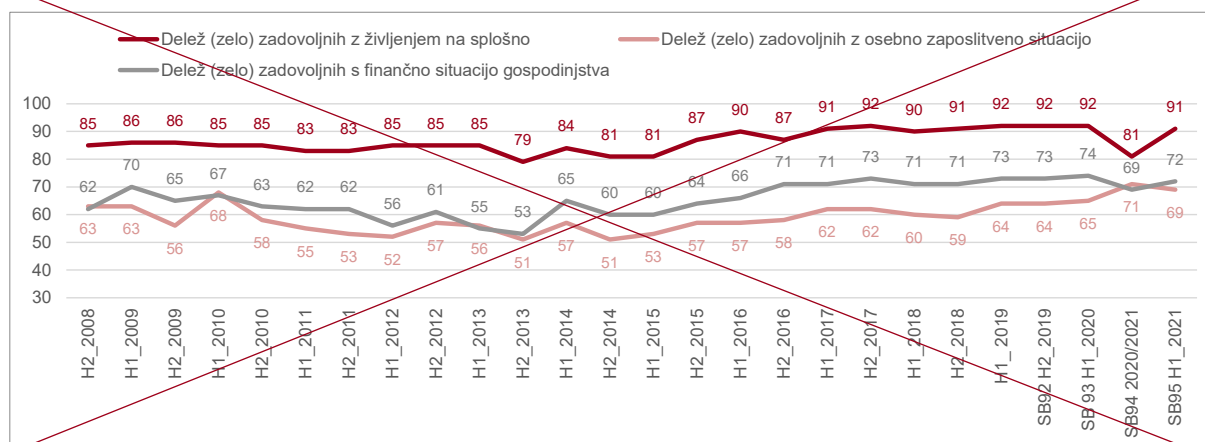
Sprememba metodologije je lahko vzrok za napačno interpretacijo. Če bi bili ti rezultati zanesljivi, bi lahko trdili, da so vse države, kjer je rezultat 0 %, izjemno uspešne v manjšanju negotovosti na trgu dela, glede na to, da je 0 % takih, ko obkrožijo odgovor *ne vem*. A to ne drži. Gre za metodološko napako, ki je izrazito velika. Ne gre npr. za 1 % ali 2 %, do katerih lahko pride zaradi zaokroževanja. V primeru, ko odgovor *ne vem* ni možen (ali ljudje za to ne vedo), so ljudje zavedeni v večjo polarizacijo odgovorov (glej Slika 7, levo), kjer vidimo odstopanje deležev zadovoljnih in nezadovoljnih v SB94 v primerjavi z meritvami pred tem in po tem, predvsem ko gre za oceno trenutne zaposlitvene situacije. Problem se takoj nekoliko zabriše, če je na razpolago več odgovorov (Slika 7, desno.) Ta metodološki problem torej ni enako pomemben pri vseh vprašanjih. Bolj je pomemben za določen tip vprašanj, npr. tam, kjer je odgovor *ne vem* ena od možnosti v ozkem naboru kategorij. To pomeni, da predstavlja ta metodološki problem manjšo težo pri vprašanjih, kjer je odgovor *ne vem* ena od petnajstih možnosti, ob dveh dodatnih možnostih spontanah odgovorov, kot je *drugo* ali *nič*. Tako je npr. pri trojici Eurobarometrovih vprašanj, ko anketirance sprašujejo, kaj menijo, kateri dve tematiki sta trenutno najpomembnejši na osebni ravni, na ravni države – tam je odgovor *ne vem* praviloma 0 % ali 1 %; razen pri vprašanju vezanem na nivo EU. Vpliv drugačne metodologije se pokaže tudi v prelomu longitudinalnih podatkov (Slika 8). Ta sprememba bi se pri standardnem pristopu, kjer se opazuje predvsem deleže zadovoljnih zlahka pomotoma pripisala spremembi razpoloženja ljudi zaradi COVIDA-19 ali ne/zadovoljstvu z javno upravo, z vlado ipd., ne pa spremembi metodologije.

Slika 7: Primer Slovenije, kjer je medletna primerjava raziskav neustrezna zaradi neustrezno prilagojene metodologije zbiranja podatkov v času COVIDA-19

Vir: (Eurobarometer, 2019), (Eurobarometer, 2020), (Eurobarometer, 2021b), (Eurobarometer, 2021c).

Slika 8: Graf, ki na primeru Slovenije pokaže vpliv neustrezne metodologije na podatkovne nize

Vir: (Eurobarometer, 2021a).

Zakaj je prišlo do tega metodološkega odstopanja, če so vprašanja ostala identična? Strokovnjak iz Kantarja je razložil, da odgovor *ne vem* že vsa leta obravnavajo kot 'spontan odgovor'. To pomeni, da če v primeru osebnega intervjuja vprašani/-a začne mencati in oklevati – anketar/-ka potem obkroži *ne vem* ali *noče odgovoriti*. V primeru spletnega anketiranja pa očitno ni jasno, kaj mora respondent/-ka narediti, da se zabeleži *ne vem*, zato so ti v teh primerih zabeleženi kot 0 %.

Ob spremembi metodologije zaradi COVIDA-19 se je razkrilo več problemov, na katere uporabniki Eurobarometrovih podatkov doslej nismo bili dovolj močno opozorjeni ali dovolj pozorni (Korošec, 2021). 1) Niti pri osebni niti pri spletnem anketiranju odgovor *ne vem* pri zgoraj omenjenih kazalnikih, metodološko gledano očitno ni enakovreden drugim možnostim, v tabelah pa so odgovori *ne vem* kljub temu vsa leta zabeleženi kot enakovredni. 2) Prav tako v poročilih Eurobarometra doslej ni bilo označeno, da je odgovor *ne vem* spontan, bilo pa je to označeno pri odgovorih *drugo* ali *nič* (pri drugih vprašanjih in moduli) in to v raziskavi SB93 ni bilo dopisano. 3) Pri objavi Eurobarometrovih podatkov (tudi npr. za SB94) je na prvi strani objave še vedno napisano samo to, da je metodologija raziskave osebna, iz oči v oči (ang. face-to-face), kar očitno ne drži in kar je sramežljivo opisano v razlagi metodologije. 4) Samo pri odgovoru *ne vem* ne

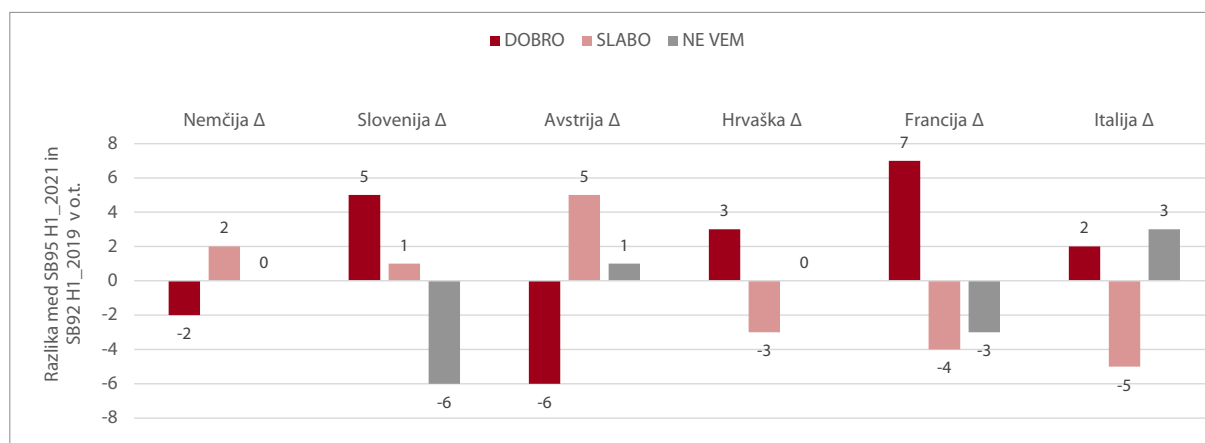
prikazujejo razlik glede na prejšnjo meritev. Neobstoj deleža odgovorov *ne vem* se je zato zlahka spregledalo⁶, dokler nas zaradi COVIDA-19 kot pokazatelj (povečane) negotovosti ni zanimal prav delež odgovorov *ne vem* oz. sprememba teh deležev skozi čas. 6) Problematično je tudi to, da Eurobarometer teh sprememb ni uveljavljal ali uporabljal v vedno istih državah in na isti način⁷ ter tako pri določenih državah onemogočil medčasovne in mednarodne primerjave. 7) Dodatno je problematično, da različno pridobljene in različno primerljive podatke držav EU navajajo v eni in isti tabeli, kot da teh razlik ne bi bilo.

4.2 Relevantnost analize in možnosti nadaljnjih raziskav

Podrobna analiza štirih raziskav je pokazala, da obstajajo določene tipične značilnosti upravljanja s situacijo na trgu dela za določene države oz. določene tipe držav. Predvsem je zanimiva razlika med državami v smislu, koliko se trudijo preprečiti negotovost ljudi na trgu dela. V nadaljevanju bi bilo to smiselno preveriti v luči politik fleksibilizacije in segmentacije trga dela. Predvsem Francija izstopa po dopuščanju visokega deleža negotovosti na trgu dela, med tem ko Hrvaška obratno ves čas ohranja nizek delež negotovih, a v veliki meri na račun dokaj visokega deleža nezadovoljnih. Nemčija in Avstrija sta po dveh letih zvišali deleže zadovoljnih z zmanjšanjem nezadovoljnih, pri čemer sta ohranjali stabilen delež negotovih, ki pa so kljub temu ves čas nižji od deležev v Franciji in Italiji. Kljub temu pa velja, da so v vseh obravnavanih raziskavah v izbranih državah kljub COVIDU-19 ves čas prevladovali deleži zadovoljnih z osebno zaposlitveno situacijo, razen enkrat v Franciji in dvakrat v Italiji, pa še v teh dveh državah se je v letu 2021 veliko spremenilo.

Primerjava ocene zaposlitvene situacije leta 2019 in 2021 pokaže, kako so države izšle iz COVID-19 krize. Najbolj so se poslabšali deleži zadovoljnih v Avstriji in Nemčiji, a iz relativno visokih ravni deleža zadovoljnih pred tem (Slika 9). Francija je tu zanimiv primer države, ki je v času COVIDA-19 uspela trende zadovoljstva z osebno zaposlitveno situacijo najmočneje obrniti v pozitivno smer. Italija je vse do spomladi 2021 kazala najbolj pesimistično sliko slabšanja situacije, a je v letu 2021 presenetila z močnim odbojem, in sicer izboljšanjem v vseh treh vidikih. Slovenija je med izbranimi državami z vidika zadovoljstva z osebno situacijo najboljša, saj že izhodiščno visoko umestitev v času premagovanja COVID-19 krize še zvišala. V izhodišču uvrščena poleg Nemčije in Avstrije, je deleže zadovoljnih pridobila, medtem, ko sta jih onidve izgubili.

Slika 9: Razlika med 2019 in 2021 v o. t.

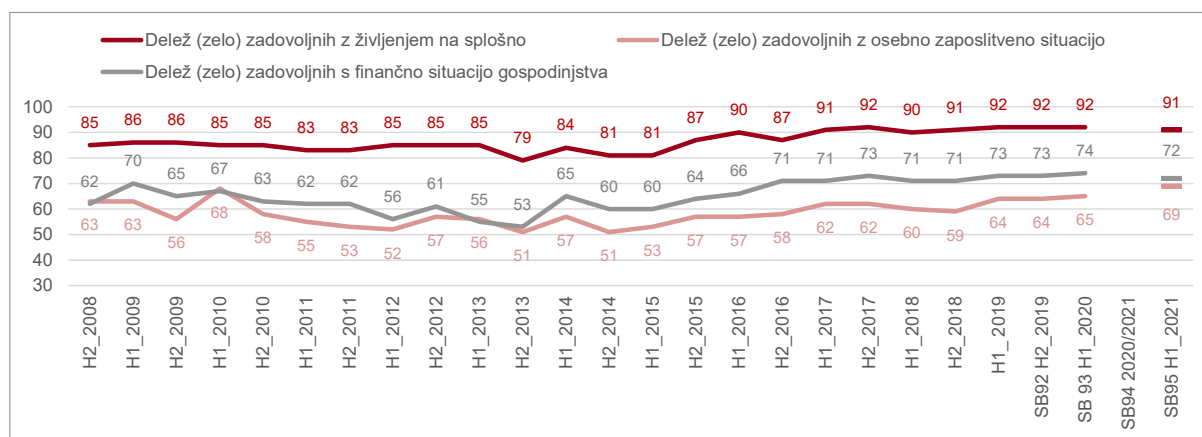
Vir: (Eurobarometer, 2019), (Eurobarometer, 2021c).

⁶ Večina analitikov, tako tudi v Poročilih Eurobarometra, potem združijo oba odgovora na strani zadovoljnih/dobri oceni in oba na strani nezadovoljni/slabi oceni v eno kategorijo, in pogosto tudi navaja samo eno od teh kategorij. Dodatno v Eurobarometrovih poročilih samo pri odgovoru *ne vem* ne prikazujejo razlik glede na prejšnjo meritev.

⁷ V Sloveniji so v letu zadnjih dveh letih izvedli štiri Eurobarometrove raziskave, vsako na svoj način: osebno november 2019 SB92 (Eurobarometer, 2019) in julij-avgust 2020 SB93 (Eurobarometer, 2020), spletno februar-marec 2021 SB94 (Eurobarometer, 2021b) in mešano pomlad 2021 SB95 (Eurobarometer, 2021c).

Ugotovitve te analize je mogoče dodatno okrepiti še s primerjavo z drugimi kazalniki. Ugotovitev, da je Slovenija dobro prebrodila COVID-19 krizo, ki sicer še ni končana, potrjujejo podatki Eurobarometra za Slovenijo z longitudinalnega vidika kot tudi primerjave treh kazalnikov (Slika 10). Zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo (69 %) je bilo spomladi leta 2021 najvišje doslej. Ta ugotovitev se ujema še z dvema kazalnikoma, ki merita splošno zadovoljstvo z življenjem in zadovoljstvo s finančno situacijo gospodinjstva. Zadovoljstvo z življenjem na splošno je bilo v letu 2021 samo za 1 o. t. nižje od doslej najvišjih doseženih vrednosti – 92 %, ki so bile, dokaj presenetljivo, izmerjene tudi v času COVIDA-19. Spomladi 2021 se je rahlo zmanjšalo tudi zadovoljstvo s finančno situacijo gospodinjstva (72 %) in sicer z doslej najvišje vrednosti (74 %) spomladi 2020. Ti visoki deleži zadovoljnih v Sloveniji v času, ki ga je uobličil COVID-19, so zanimivo dejstvo, ki ga ta analiza dodatno osvetljuje in spodbuja k dodatnim raziskavam, še posebej če upoštevamo, da ocena trenutne situacije pomembno vpliva na pričakovanja, ki so pomembna zato, ker usmerjajo aktivnost in so v tem smislu pomembno gonilo samoizpolnjujočih prerokb, zato je ustrezna interpretacija pričakovanj toliko bolj koristna.

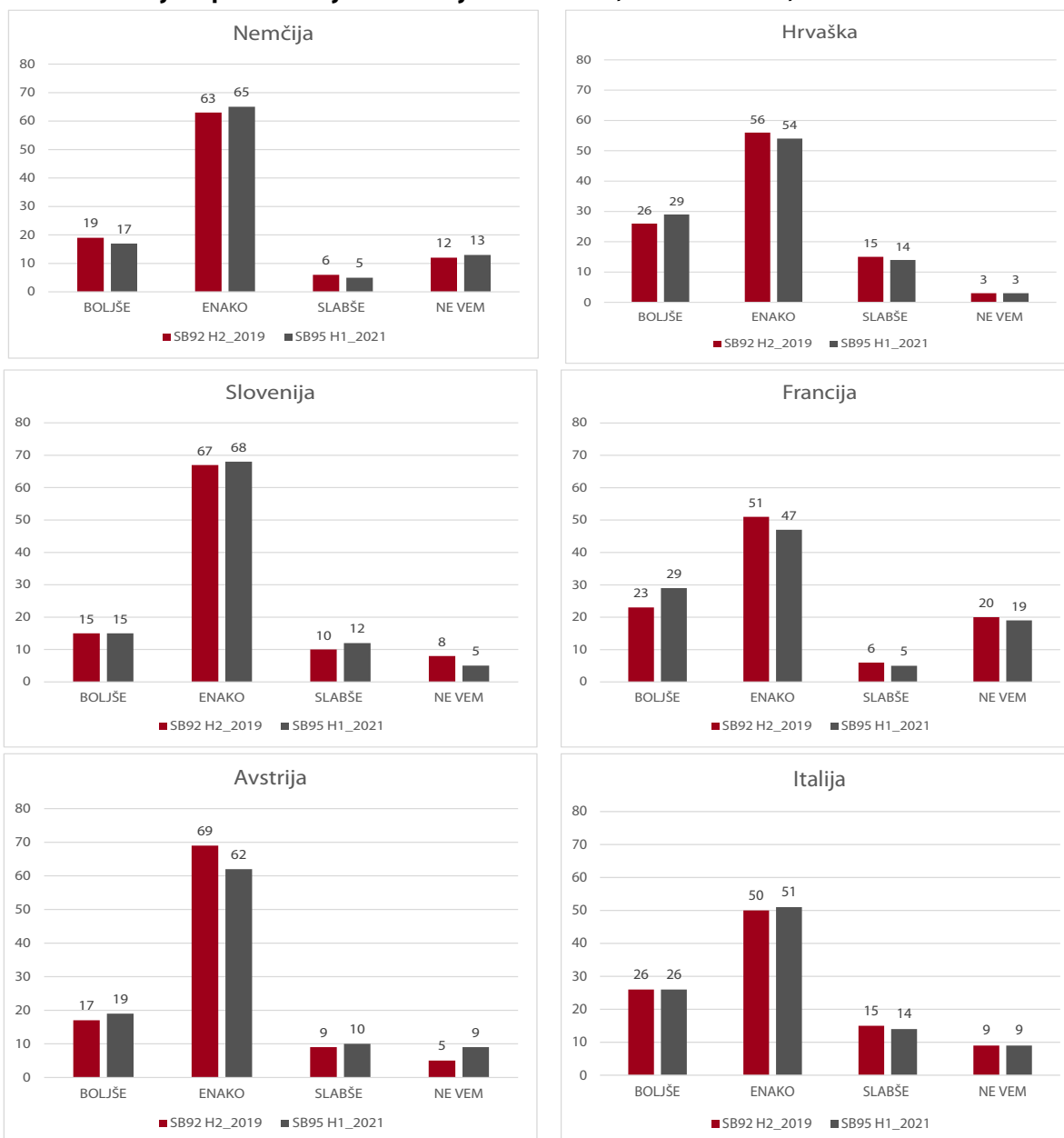
Slika 10: Deleži zadovoljnih v Sloveniji, tri področja, 2008-2021

Vir: (Eurobarometer, 2021a). Opomba: Vrednosti iz raziskave SB94 niso prikazane zaradi metodološke napake razložene zgoraj.

Ocene osebne zaposlitvene situacije se v izbranih državah dokaj predvidljivo prevaja tudi v pričakovanja za naslednjih 12 mesecev. Na Sliki 11 vidimo, da so tam, kjer so ravni zadovoljstva nižja, so pričakovanja višja. To npr. velja za Hrvaško, Italijo in Francijo. Najbolj optimistična v mednarodni primerjavi pričakovanj, za leti 2019 in 2021, je Francija. Ob tem se je potrebno vprašati, koliko k temu prispeva dejstvo, da so leta 2022 v Franciji volitve. Omeniti velja, da so leta 2022 volitve tudi v Sloveniji. Sledita Hrvaška in Avstrija, čeprav iz različno visokih izhodišč. Tam, kjer so deleži zadovoljnih dokaj visoki, so pričakovanja izboljšave logično nižja. Za 1 o. t. se je povečal delež teh, ki pričakujejo, da bo čez 12 mesecev v Sloveniji in Italiji enako, a tudi tu iz različno visokih izhodišč. Negotovost v zvezi z osebno zaposlitveno situacijo za naslednjih 12 mesecev se je v zadnjih dveh letih najbolj zmanjšala v Sloveniji. Žal pa se je to večinoma prelilo v pričakovanje slabše situacije, kar je možno povezati z zavedanjem prebivalstva, da se je v času COVIDA-19 država zelo zadolžila, kot tudi zavedanja, da nevarnost COVIDA-19 ostaja prisotna.

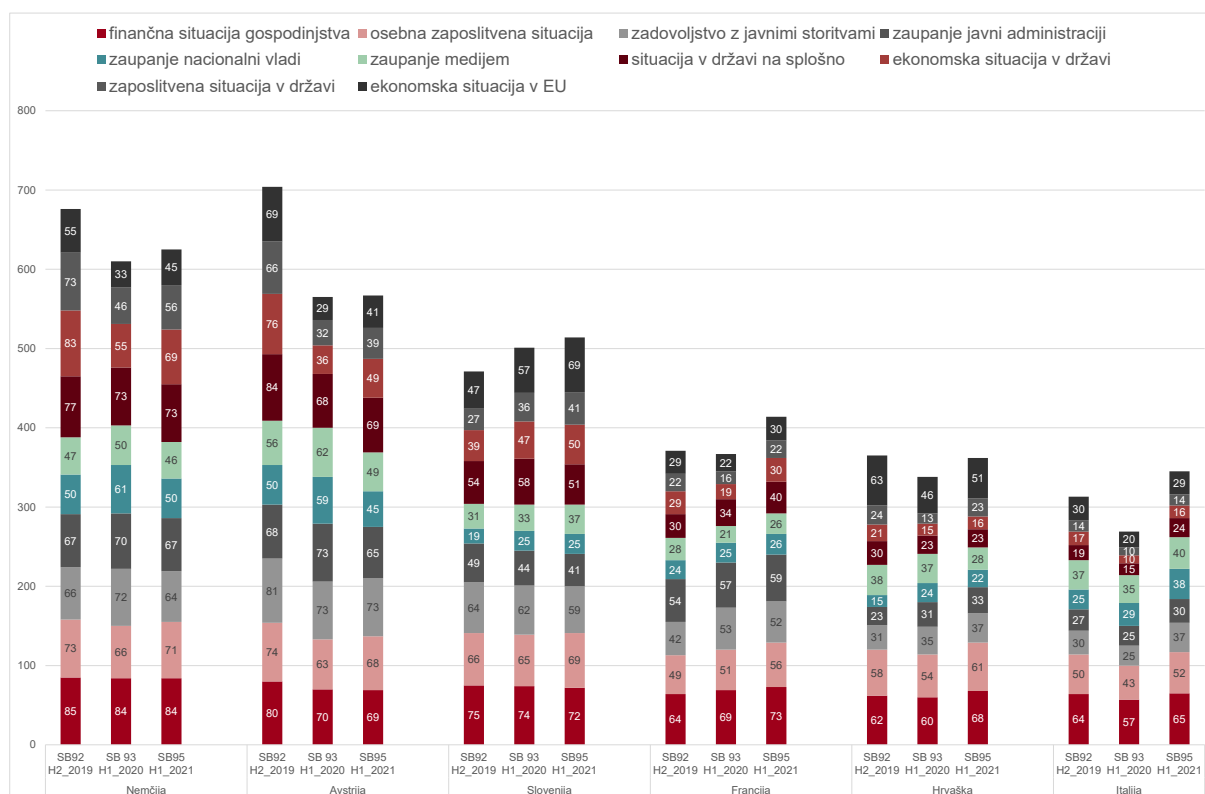
Slika 11: Primerjava pričakovanj za naslednjih 12 mesecev, izbrane države, 2019 in 2021

Vir: (Eurobarometer, 2019), (Eurobarometer, 2020), (Eurobarometer, 2021b), (Eurobarometer, 2021c).

Kazalnik, ki meri zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo je mogoče dodatno videti oz. uporabiti kot posredni kazalnik, ki kaže, kako uspešno so se države odzvale na težave v družbi v času COVIDA-19 in to primerjati z drugimi podobnimi kazalniki ali z njihovim seševkom. Slika 12 nam tako npr. prikazuje seštevke deleže zadovoljnih v izbranih državah, ob osebni zaposlitveni situaciji še na devetih drugih področjih: finančni situaciji gospodinjstva, ekonomski situaciji v državi, zaposlitveni situaciji v državi, situaciji v državi na splošno, zadovoljstvu z javnim storitvami, zaupanju javni administraciji, zaupanju nacionalni vladi in zaupanju medijem. Vidimo, da prikazano sledi ugotovitvam analize kazalnika zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo. Seštevki prej naštetih zadovoljstev v izbranih državah kažejo, da se je ta seštevka v Nemčiji in Avstriji znižal, čeprav iz visokih izhodišč, izboljšal pa se je v Sloveniji, ki je imela tretje najboljše izhodišče, pa tudi v Franciji in Italiji, ki sta imeli najslabši izhodišči. Z vidika manjšanja razkoraka z najboljšimi državami je Slovenija v času COVIDA-19 tudi s stališča seštevka zadovoljstev na različnih področjih neke vrste relativna zmagovalka COVID-19 krize.

Slika 12 Skupna ocene zadovoljstva oz. zaupanja, različna področja, 2019 in 2021, izbrane države v %

Vir: (Eurobarometer, 2019), (Eurobarometer, 2020), (Eurobarometer, 2021b), (Eurobarometer, 2021c).

Tudi britanski Economist uvršča Slovenijo med zmagovalke epidemije, na drugo mesto med državami OECD. Slovenijo je izpostavil predvsem z vidika rasti prihodkov gospodinjstev in rasti vrednosti podjetij. Glede na izračune Economist se je prihodek gospodinjstev na osebo v Sloveniji v obravnavanem obdobju povečal za deset odstotkov. Tudi Economist ugotavlja, da je Nemčija, motor evropskega gospodarstva, med poraženci epidemije (npr. nemška gospodinjstva imajo manj denarja kot pred epidemijo). Razlog je v ukrepih v boju z epidemijo COVIDA-19, pravijo pri Economistu. Še posebej so pomembni ukrepi proti brezposelnosti: npr. Avstrija ni naredila nič glede delovnih mest. Slovenija pa po drugi strani spada med države z najmanjšim zmanjšanjem števila delovno aktivnih v času COVIDA-19.

Podobno tudi UMAR ocenjuje, da je bil hiter in obsežen odziv makroekonomskih politik v času razglasitve pandemije COVIDA-19 zelo pomemben za omilitev negativnih gospodarskih in socialnih učinkov epidemije v Sloveniji. Fiskalni paketi pomoči, ki so bili usmerjeni v stabiliziranje razmer na trgu dela in v pomoč podjetjem z likvidnostnimi težavami, so preprečili globlji upad gospodarske aktivnosti in zaposlenosti. V Sloveniji je bil leta 2020 zabeleženo 5,5 % zmanjšanje gospodarske aktivnosti. UMAR ((UMAR, 2021) ocenjuje, da bi bilo to zmanjšanje ob odsotnosti teh ukrepov za 4 o. t. višje. V skladu s tem je tudi dejstvo, da je bilo manjšanje zaposlenosti v letu 2020 v Sloveniji le 0,5 %, zaradi česar sodi Slovenija med države z najmanjšim zmanjšanjem števila delovno aktivnih. To UMAR (2021) povezuje tudi z ukrepi za ohranjanje delovnih mest, ki so bili uvedeni takoj po izbruhu epidemije. Vse to je tudi v skladu z dejstvom, da je Slovenija država med vsemi državami EU v deležu od BDP namenila najvišji delež neposrednih proračunskih sredstev, kot odgovor na probleme povezane s COVIDOM-19 (CEPR, 2020). Slovenija sicer sodi tudi v prvo polovico držav z največjim povečanjem dolga sektorja država od konca leta 2019, omenjeni dolg pa je konec septembra lani znašal 79,6 % BDP (Jenko, Miha, 2022).

5 Zaključek

Večina analiz opravljenih v času COVIDA-19 se ne more izogniti multidimenzionalnosti ter presečnosti posledic COVIDA-19. COVID-19 ter ukrepi, sprejeti z zvezi z njim, so imeli in imajo na različne skupine prebivalstva in različne sektorje gospodarstva neenakomeren vpliv. Prav zato so postali vladni ukrepi za blaženje posledic epidemije, s katerimi so bili zapovedani možni in dovoljeni način ravnanja v zvezi s COVIDOM-19 na delovnem mestu, odločujoč dejavnik za ohranjanje gospodarske aktivnosti. Vse to se kaže tudi pri analizi zaposlitvene situacije posameznikov v letu 2020 in 2021. Najbolj je bil izpostavljen povečan občutek negotovosti, tudi in predvsem zaradi pomanjkanja zanesljivih informacij, tudi in predvsem v zvezi z obstojem in stabilnostjo delovnih mest. V teh okoliščinah so zanesljive informacije o stanju na trgu dela oz. o stabilnosti posameznih delovnih mest še posebej dragocene. Pri tovrstnih analizah je potrebno vedeti, kaj nas zanima, a tudi, kakšno težo pripisati posameznemu odgovoru v primerjavi z drugimi raziskavami, drugimi vprašanji, v primerjavi z drugimi državami, ali v primerjavi skozi čas oz. je potrebna posebna pazljivost pri interpretaciji.

Kazalnik Eurobarometra zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo se je v času COVID-19 krize pokazal kot ustrezno komplementarno orodje za potrebe analize z vidika sočasnosti, z vidika ustaljenega mednarodno primerljivega zbiranja tovrstnih podatkov ter nabora odgovorov. Pokazalo se je tudi, da je dokaj uporabno orodje za hitro ocenjevanje negotovosti na trgu dela v času krize ter uspešnost ukrepov, ki to naslavljajo. Informacije o stanju na trgu dela so najbolj zanesljiv pokazatelj kakovosti upravljanja in trdnosti gospodarstva v državi in (prihodnje) konkurenčnosti družbe. Še posebej velja to, če te informacije temeljijo na individualnih ocenah lastne osebne zaposlitvene situacije anketiranih posameznikov, ki so najbolj zanesljiv vir tovrstnih informacij. Zadnje štiri raziskave Eurobarometra na osnovi ocene anketiranih o njihovi lastni zaposlitveni situaciji kažejo, da so bila med omenjenimi državami bolj trdna in vzdržna slovensko, nemško in avstrijsko gospodarstvo, bolj negativna in negotova pa francosko, italijansko in hrvaško.

V Sloveniji je bil delež zadovoljnih z osebno zaposlitveno situacijo leta 2019 in 2020 tik za topogledno najboljše med izbranimi državami, Nemčijo. V Sloveniji se je v prvem letu COVIDA-19 delež zadovoljnih celo povečal (za 1 o. t.), tako kot delež nezadovoljnih z osebno zaposlitveno situacijo, in sicer na račun manjšega deleža negotovih. To je v skladu z ugotovitvijo, da sodi Slovenija v letu 2020 med države z najmanjšim zmanjšanjem števila delovno aktivnih, kar UMAR povezuje z ukrepi za ohranjanje delovnih mest, ki so bili uvedeni takoj po izbruhu epidemije (UMAR, 2021). To je tudi v skladu z dejstvom, da je Slovenija država, ki je v letu 2020 med vsemi državami EU v deležu od BDP namenila najvišji delež neposrednih proračunskih sredstev kot odgovor na probleme povezane s COVIDOM-19.

Slovenija je prišla iz epidemije relativno močnejša, kot je v njo vstopila. Preverjeni in prečiščeni podatki Eurobarometra kažejo, da se ocena osebne zaposlitvene situacije v Sloveniji z epidemijo ni poslabšala, prav tako so bila izražena dokaj pozitivna pričakovanja za vnaprej. Zadovoljstvo z osebno zaposlitveno situacijo (69 %) je bilo pomladi 2021 v Sloveniji najvišje doslej. Na splošno pa je bilo z življenjem samo za 1 o. t. nižje od doslej najvišjih doseženih vrednosti 92 %, ki so bile izmerjen tudi v času COVIDA-19. Zadovoljstvo s finančno situacijo gospodinjstva (72 %) se je spomladi 2021 sicer rahlo zmanjšalo, a z doslej najvišje vrednosti (74 %) zabeležen spomladi leta 2020. Ti visoki deleži zadovoljnih v Sloveniji v času, ki ga je uobličil COVID-19, so zanimivo dejstvo, ki ga ta analiza dodatno osvetljuje in spodbuja k dodatnim raziskavam. V nadaljevanju bi bilo smiselno natančneje preveriti, kateri iz ukrepov so k temu največ prispevali ter to vključiti v načrte o okrevanju in odpornosti v času morebitnih novih kriz.

Zaradi COVIDA-19 pa so bili nekateri utečeni načini raziskovanja neizvedljivi, npr. osebno anketiranje. Ponovo se je izkazal pomen inovativnosti pri raziskovanju. Pokazal pa se je tudi pomen metodološke

rigoroznosti in previdnosti. Pomemben del te analize je tako tudi opozorilo, da podatki zbrani v raziskavi Standard Eurobarometer, 2020/2021 (SB94) zaradi spremenjenega postopka anketiranja zaradi COVID-19 ukrepov za Slovenijo niso primerljivi skozi čas. Prav tako je potrebna previdnost primerjav med državami v času COVIDA-19 nasploh. V zaključku analize je bilo mogoče ponovno podati dokaj zanesljivo informacijo o zadovoljstvu z osebno zaposlitveno situacijo v Sloveniji in njenih najpomembnejših trgovinskih partnericah spomladi 2021 (SB95) ter podati primerjavo z letom 2019 (SB92). Pokazalo se je, kako usodne so lahko majhne metodološke napake za kakovost podatkov, za njihovo mednarodno ter longitudinalno primerljivost, še posebej pa v vidika zaupanja v vir podatkov, kar je v tej analizi prikazano kot opozorilo drugim analitikom in uporabnikom teh podatkov. S tega vidika se postavlja tudi vprašanje odgovornosti EK, ki bi kot naročnica raziskave lahko zahtevala, da se ti podatki umaknejo, ali da se javnost izrecno opozori, na njihov *COVID-19 enkratni značaj* oz. neprimerljivost. Prav tako se postavlja vprašanje, kako rigorozno so bile izvedene druge raziskave v tem času. Ta prispevek služi namenu ozaveščanja analitikov in raziskovalcev v smislu poziva k previdnosti ter natančnemu pregledu kakovosti podatkov zbranih v času COVIDA-19. To je še posebej pomembno, ker so ti podatki tudi temelj za oblikovanje politik okrevanja za čas po COVIDU-19.

Zaradi COVIDA-19 se je izvajanje anketiranja, tj. metodologija Eurobarometrovih določenih raziskav v določenih državah spremenila. Pomen teh metodoloških napak, odstopanj in vrednosti bi bilo v prihodnje potrebo dodatno in natančno ovrednotiti. Koliko se je mogoče npr. zanesti na zadnjo Eurobarometrovo raziskavo in podatke, da so anketirani v Sloveniji med vsemi državami EU najmanj zadovoljni z demokracijo (Eurobarometer, 2022). Koliko takšne ankete in raziskovanja vplivajo na ocene zadovoljstva z nacionalno vlado in zaupanje v nacionalno vlado, da bo dobro porabila denar namenjen za obnovo po COVIDU-19? Koliko takšne ankete nacionalnim vladam pomagajo ali otežujejo, da bi vzpostavile pozitivno sosledje: vladni ukrepi – večanje zadovoljstva – večanje upanja, pričakovanje po boljši prihodnosti, več zaupanja ter boljšega sodelovanja pri izvajanju ukrepov?

Vprašanja o verodostojnosti podatkov so postala še bolj pereča v času izida te analize, ko pretreseno opazujemo vojni spopad na ukrajinskih tleh. Ponovno vidimo nujnost rigoroznosti in natančnosti na vsaki stopnji zbiranja in analiziranja podatkov. Ponovno vidimo pomen analize dogodkov in trendov skozi čas, kot tudi pomen mednarodne primerjave.

Literatura in viri

- CEPR. (2020). Europe in the Time of Covid-19. Bruselj: Centre for Economic Policy Research. Pridobljeno s <https://cepr.org/content/new-ebook-europe-time-covid-19>
- EK. (2020). Digitalne rešitve med pandemijo. Pridobljeno s https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/digital-solutions-during-pandemic_sl
- Eurobarometer. (2019). Standard Eurobarometer 92 – Autumn 2019. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno s <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2255>
- Eurobarometer. (2020). Standard Eurobarometer 93 – Summer 2020. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno s <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2262>
- Eurobarometer. (2021a). Standard Eurobarometer – raziskave v obdobju 2004–2021. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno s <https://data.europa.eu/data/datasets?query=standard%20eurobarometer&locale=en>
- Eurobarometer. (2021b). Standard Eurobarometer 94 – Winter 2020–2021. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno s <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2355>
- Eurobarometer. (2021c). Standard Eurobarometer 95 – Spring 2021. Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno s <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2532>
- Eurobarometer. (2022). European Parliament Eurobarometer - Autumn 2021. Bruselj: Evropski parlament, Evropska komisija. Pridobljeno s [file:///C:/Users/vkorosec/Downloads/EP_Eurobarometer_96.2_Autumn_2021_Report_en%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/vkorosec/Downloads/EP_Eurobarometer_96.2_Autumn_2021_Report_en%20(1).pdf)
- Ivanc, B. (2022). Umetnost napovedovanja neznanega. *Delo*.
- Jenko, Miha. (2022, 10. februar). V krizi sprejeti ukrepi trajno spodkopavajo javne finance.
- Korošec, V. (2021). Kakovost podatkov in poštena interpretacija. *Delo*, Gostujoče pero.
- Kurdija, S. in Korošec, V. (2016). Pomen in uporabnost kazalnika zadovoljstvo z življenjem. *Teorija in praksa*, 53(posebna številka), 1018–1041.
- Luckmann, T. in Berger, L. P. (1966). *Družbena konstrukcija realnosti: razprava iz sociologije znanja*.
- SPC. (2021). Annual Review of the Social Protection Performance Monitor (SPPM) and developments in social protection policies – Report on key social challenges and key messages, vse raziskave. Luksemburg: Evropska Komisija. Pridobljeno s <file:///C:/Users/vkorosec/Downloads/KE-BG-21-001-EN-N.pdf>
- SURS. (2022). Podatkovna baza. Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno s <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0811601S.PX>
- UMAR. (2021). *Poročilo o razvoju 2021*. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. Pridobljeno s https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2021/slovenski/POR2021_skupaj.pdf
- Valicon. (2020). Podatkovna baza. Ljubljana: Valicon. Pridobljeno s <https://www.valicon.net/sl/novanormalnost/>

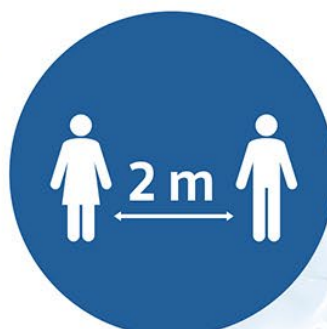

NALEZIMO SE DOBRIH NAVAD

CEPIMO SE

**Redno umivanje in
razkuževanje rok**

Razdalja 2 m

**Vključena aplikacija
#OstaniZdrav**

**Nošnja zaščitne
maske**

**IMAM IZBIRO.
RAVNAM ODGOVORNO**

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE